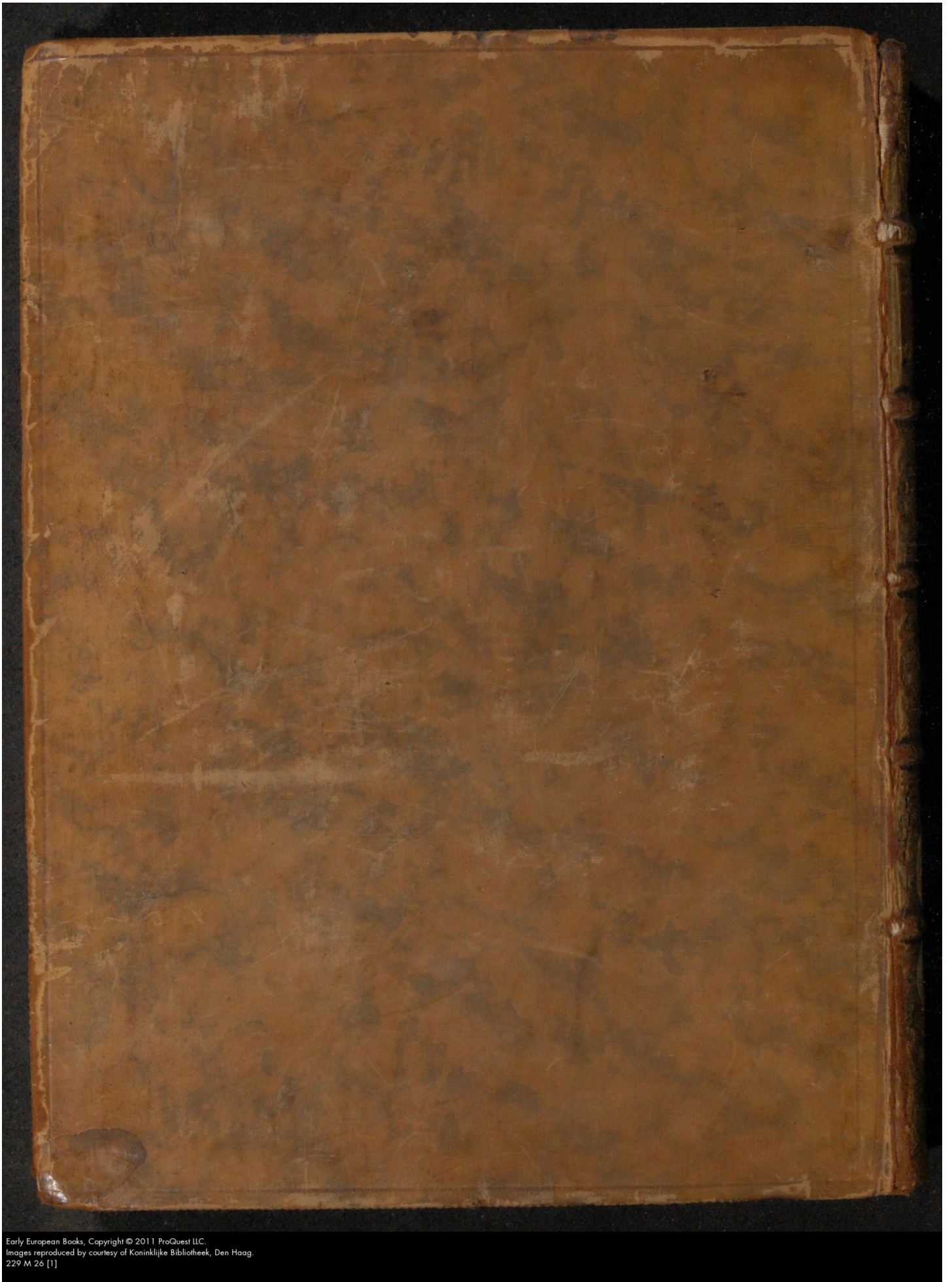

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 M 26 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 M 26 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 M 26 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
229 M 26 [1]

FAVSTI

Socini

Leven en Daden.

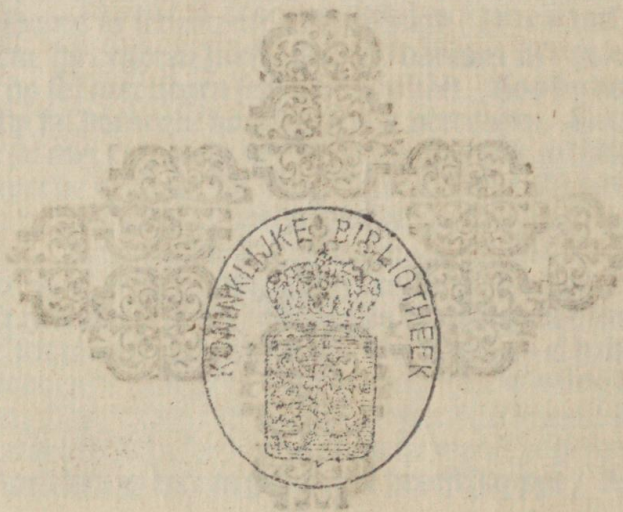

Tot Raft.

F A V S T I

Socii

Leiden en Dordrecht

Leven en Daden

van

FAVSTI SOCINI.

Et leuen Fausti Socini met weynigh woorden ende flautwelijck oberloopende te beschrijven/ soude tot verkleininghe van soo treffelijcken mans waerdigheyt zijn: ende ten vollen ofte upt voerelijck naer behooren te volbrengen/ mischien ons vermoghen te boven gaen. Want voortreffelicker luden lof/ter loop ende versumelijck te verhalen / is soo veel als der deucht ghewelt ofte onrecht aen gedaen: Ende soo opt pemant gheweest is / soo is 't

sekerlijck dese / een man / van welcken men niet alleen met neersticheyt / maer oock met verstant behoort te spreken. Maer gelijck het beter is / treffelijcke gaven niet ghenoech nae hare waerdicheyt te pryzen / dant' eenemael daer van te swijghen: Soo is 't oock onbillijck / dat door der woorden weynicheyt / ofte niet ghenoechsame bequaemheyt der beschryvers / het lof der ghener die sy pryzen / soude aenstoot lijden. Boven dien moet men my oock wat ten besten afnemen / als die ick met vele moeyten belast zijnde / dese beschryvinghe / (overmits de bepalinghe des tijts) haestelijck hebbe moeten doen.

Deses mans Vaderlant / is geweest de Hoogh beroemde Stadt Sena in Hettrurien. Des geslachts ouden Edeldom / ende den glants der maechschappen / schijnt boven den staet van ghemeyne luden. Sijn Vader / bovendien dat hy van Adelijck geslachte was / hadde oock van des Moeders sijde zijnen oorspronck van dat beroemde gheslachte der Salveten: Welcke lieden in voortijden by den Florentinen soo verheben waren / dat Pandulphus Petrucius, upt de Stadt Sena verdrzeven zijnde / meerendeels door Pauli Salveti hulpe ende middelen / wederom in zijn Vaderlant quam / ende koorts daer naer tot Hertoghe ghebozen wiert. Welcke weldaet Petrucius ge-

¶

denc

denckende / heeft hy hem der Stadt Sena Burger-recht ghegheven /
 ende persuadeerde hem dat hy zijn Vaderlant met de Stadt Sena
 verwisselden. Desen Paulus is de Vader gheweest van Camilla des
 welcke ghetrouwt zijnde met Mariano den jonghen / was de Moeder
 van Alexander ende Lelius Socinus , ende de groot-moeder Fausti. Zij-
 ne moeder / in soodanighen staet ghebozen zijnde / dat sy niet an-
 ders als yet onghemeyns ofte groots te verwachten hadde / was
 gheprocredeert van haren Vader Burgesio Petruccio , eertijts Hertog-
 ghe der Republicque van Sena , ende van haer Moeder Victoria Pic-
 colominea : Dewelcke / alsoo sy was een Dochter des Andrea Pic-
 colominei , Heere over Castilione ende Piscaria ; Een Richte der Pau-
 sen Pij , des tweeden ende derden ; Een Suster ende maechschap /
 van den Cardinael Iohanne Piccolomineo , van de Hertoghen van
 Amalphitan , van de Marchgraven van Capristran , van de Graven
 van Calan , ende van veele andere Italiaensche Princen ; so is hy ge-
 trouwt aen 't huys der Petruccien , dat doen ter tyt den welstant van 't
 Senensche Dorstendom mainteneerde. Maer Burgesius die zijnen va-
 der Pandulpho in de regeringhe volghde / ende door veranderinghe
 der fortune verdraven was / en heeft in dese eere niet langhe ghe-
 leeft. Doch volghden hem in de regeringhe des Vaderlants / den
 Cardinael Raphael Petrucius die 't gemeyne beste deser Republicque
 een tijt langh heeft voorszestael. De nagelatene weduwe Victoria,
 heeft ghelijckewel haeren moet / dien zy altoos in den boozigen wel-
 stant ende hoocheyt ghehadt hadde / door dese ongheluckighe ver-
 anderinghe niet laten vallen : Maer heeft alsoo / ses-en-veftich ja-
 ren lanck / die sy naer hares Echten mans doot ende veranderinghe
 der fortune / leefden / haren eensamen Weduwen staet / met son-
 derlinghe sedicheyt ende aensienelijcke defticheyt ende eerbaerheyt /
 toegebracht. Haer Dochter Agnete, die sy nae den eysch ende waer-
 dicheyt van soo grooten gheslachte / met treffelijcke manieren ofte
 seden verciert hadde / heeft sy ten houwelijck gegheven aen Alexan-
 dro Socino , die wel was een Jonghelingh upt dat gheslachte / maer
 in gerne publijcke diensten. Die selfde is de vader gheweest van
 onsen Fausto , in soodanigen huys ghebozen / 't welck niet door de
 wapenen ofte macht / maer door kloek verstant ende gheleerthoep /
 een tijtlangh gheacht gheweest booz principaelste in eenighe vrye
 konsten. Want desen Alexander selfs / der subtiliteyten meester ende
 sijn vader Marianus , der rechts geleerden Princen genaemt sijn ge-
 weest : Ende Bartholomeus Marianus des jongen Mariani Bom / is
 van Angelo Politiano , zijner tijt Paginianus genaemt gheweest : Eyn-
 delijck de vader van Bartholomeus , Marianus den ouden / een treffelijck
 Rechtsgeleerde / wort van Aenea Sylvio soo loffelijck verheben / dat
 de

de vertellinghe der woorden seker onghelooffelick schijnen. ³
Des Mariani soon is gheweest Alexander de oude / ende desselfs Rebe de
ander Marianus ; Diens soonen / Alexander ende Lælius : den eersten/
ghelijck wy gheseyt hebben / een vader Pauli , de tweede zijn Oom:
Beyde met verstant ende gheleertheit soo hoogh begaest waren
dat oock de afgonst sulcks qualijck verdraghen koste : Maer op
de welke niet recht des Poëten segghen mach gheapliceert wor-
den.

Ostendent terris hos tantum Fata , neque ultra
Esse sinent.

Dese sullen haer alleenlijck op der Erden
vertoonem / om daer naer niet meer ghestien te werden.

Want oock Alexander , dewelcke / neffens sijne wonderlijcke
scherpsinnicheit oock een treffelijcke memozie ende uytmuntende
wel sprekenheyt hadde / als hy een-en-dertich jaren out zijnde ghe-
storven was / heeft hy gantsch Italien in hare groote hoope zijner
burchten / verlaten. Ende Lælius , die in weynich jaren vele groo-
te ende ghewichtighe saken begrepen hadde / is maer 37. jaren out
gheworden. Deses mans ghedachtenisse / achte ick der grootste
verwonderinghe der nakomelinghen waerdich te zyn / die in so kort-
ten tijt zijns levens / so vele ende groote dolinghen / die heymelijck
in de Kercke inghesloopen waren / niet alleenlijck heeft na gespoort/
maer oock uyt hare sluyp-gaten voor den dach bzenghende / eerste-
lijck gheleert / hoemen den selven de kele af snyden mochte.

Dese / van zijnen Vader Mariano , tot de studien die zijnen name
als erfelijck aenhinghen / aenghedreven zijnde / achtete billick te
zijn / dat men de wetenschap der menschelijcker wetten / uyt de
fonteynen der Goddelijcke Rechten scheppen moeste. Mer welke
voorzbedachtsaemheyt de Heplighe Schrijfture naerstelijck onder-
soeckende / heeft hy lichtelijck bevonden / dat vele dinghen / die de
Kercke int ghemeyn voor waer aengenomen hadde / directelijck
strydende waren teghen de Goddelijcke ghetuyghenissen : en sulcx
dies te lichter / dewijle oock de meeste derselbe niet ober een en qua-
men met de reden ende principien oft fundamentele beginselen die
ons de Nature selfs ingheplant heeft. Dewijle nu / tot sodanigen
treffelijcken hoocheit des verstants ende scherp oordeel / oock de
bromicheit des ghemoets haer ghevoecht hadde / soo en heeft hy
niet terstont : (ghelijck den meestendeel ghemeynelijck doet) de ont-
deckte doolinghen der kercke misburcht / tot kleynachtinghe der
Schrijfture ende der Religie: Maer heeft veel meer de autoriteyt
van de Schrijfture ende Christelijcke Religie gheburcht / om de

4
siecken der kercke te ghenesen / die sonder ontdeckinghe der dolin-
gen niet en konden ghenesen worden. Daerom dan / in soodani-
gen arbeit / daer toe zijn hoogh ende Godvruchtich ghemoet met
een brandenden pber ontstecken was / sonder twijfel niet bukten de
goddelijcke hulpe / hem sneljck een groot licht is op gegaen; voor-
namelijck / als hy tot beter verklarunghe des verstants der Schrif-
ture / de oorspronckelijcke talen / als voornamelijck de Hebreesche
ende Griekische / ja oock de Arabische / wel geleert hadde. Het zy
nu / (ghelijck wel ghelooffelijck is) upt vrese van pericule / ofte
upt begeerte om meerder sprake te leeren / als oock om de supber-
heyt der ware Theologie grondelijck te kennen : So heeft hy hem
kortelijck upt Italien nae Switserlant ende Duytslandt beghe-
ben.

Ano. 1547. Hy was noch seer jonck doen hy sijn vaderlant ver-
liet / als zijnde in zijn een-en-twintichste jaer. In de eerste vier ja-
ren / heeft hy Franckrijck / Enghelant / Hollant / dat gantsche
Duytslandt / jae Polen selfs dooz reysende / zijn residentie by de
Switsers tot Surich genomen. Van daer / dooz private ende pu-
blijcke occupatien dickwils afghevozdert zijnde / soo heeft hy noch-
tans den meesten tijt zijnder ballinghschap te dier plaetse toeghe-
bracht by vele voorname personen lief ende weert zijnde / oock by
eenighe Coningen wel gheacht. In die tijden wasser niemant / die
dooz gheleertheyt vermaert zijn mochte: (ghelijck dan gheen eeuwe
van soodanighe personen vruchtbaerder is gheweest als dese)
wiens vrientschap hy niet alleen / maer oock familiare kennisse
dooz zijne gheschicktheyt / niet en hadde verworben. Waer dooz
gheschiet is / dat neffens sijn ingeplante goet oordeel / hy oock met
voorzichtigheyt ende minnelijcke seden is begaest gheweest. Wel-
ke gaben wel vele van de treffelijckste mannen in hem bekennen /
maer aldermeest ghepresen worden dooz Philippus Melancton in zijne
lof brieven / die hy hem wech reysende mede gegeven heeft. Ende
voorzwaer / hoe familiare kennisse hy met de vermaertste mannen
der selber eeuwe gehadt heeft / voornamelijck met Calvino, Melancto-
ne, Bullingero, Brentio, Musculo, Munstero, Zanchio, Vergerio, Castel-
lione, Beza, Martyre, Ochino, Celio, ende andere / sulcks ghetuygen
de veel voudighe brieven / dooz vele van deselve aen hem gheschre-
ven / van welke een groot ghetal onder hunne epgene hantschrijven /
ons ter hant gekommen zijn. Dewelcker vrientschap hy niet ghe-
emploeyert heeft tot een toeblycht zijnder fortune / maer ten besten
van de Kercke Godts. Daerom hy dan oock de grootste ende ont-
sachelijckste voorstanders / der doen ter tijt florierenden Theologia
met zijne vrag-puncten seer geperst ende geoeffent heeft. Ick heb-
be

be vzielen / met de hant van Calvino gheschreven / daer in hy niet
 en verswijgt dat hy over sijne subtile vraghen ontroert of ghestoort
 was : Ende in plaetse van te beantwoorden / heeft hy hem schelt-
 woorden ende dreygementen toeghesonden. Ghy en behoest (sepe
 hy) niet te verwachten / dat ick op uwe wonderlijcke vraghen sal
 antwoorden : soo ghy lust hebt door soo hooghe speculatiën te vlie-
 ghen / soo bidde ick u / laet my ootmoedighen Discipel Christi
 toe die dinghen te betrachten / die tot opbouwinghe mijns geloofs
 dienen. Ende ick sal wel met mijn stille swyghen te weghe vren-
 ghen dat ick begere / op dat ghy my naer desen niet meer moeyelijck
 zyt. Maer dat u liberael verstant t'welck u Godt ghegeven heeft/
 niet alleen in nietighe saken te vergeefs geoccupeert is / maer oock
 met schadelijcke ghedichtfelen ghecorrumpeert wort / dat berdziet
 my seer smertelijck. Dat ick vooz desen ghetuyghet hebbe / dat
 vermane ick wederom ernstelijck / so ghy dese vragh-lust niet tijde-
 lijck verandert / soo meught ghy u wel vzeesen van in groote swa-
 righeyt te komen. Soo verre ick soodanighen laster welck ick ten
 hooghsten schadelijck achte / by maniere van toelatinghe soude
 hoeden / so ware ick ontrouw ende vzeet tegen u. Daerom wil ick
 liever dat ghy door dese mijne scherpicheyt een weynigh ghequetst
 wordet / als dat ick u uyt die soete stricken van curieusheyt niet
 soude verlossen. Ick hope dat de tijdt komen sal / dat ghy u ver-
 blyden sult dat ghy soo hart aengetast ende opgheweckt zyt : Den
 1. January / Anno 1552. Den vwen Ioh. Calvinus.

Ende dese dreygingen waren niet te verachten / ofte in den wint
 te slaen / want in October des volgenden jaers wiert Seruetus bin-
 nen Geneve verbrant / nochtans het respect van Lelio , ende in de
 grootste geleertheyt ende verciert verstant onghelooffelijcke sedig-
 heyt / als oock de beguaemheyt van manieren / hadde der woeden-
 venden gramshap soo ontwapent / dat zy den selven / wiens vzyheyt
 zy niet verdraghen konden / nochtans niet en vermochten te haten.
 Die ghene / die door al te groote vzyheyt haer selven dierkwils in
 ontijdige periculen werpen / fullen weten / dat de waerheyt meer-
 der ghedient / ende gheholpen wort door een welbedachte sachtmoed-
 digheyt / ende voorszichtigheyt / als door een onghetoomden pber:
 Also dat die gene die vzywillich haer ongeluck te ghemoet loopen /
 meer tot eyghen lof als tot de reden van t'ghemeyne beste schynen
 te haesten.

Ende by aldien in eenighe andere dinghen / so is sekerlijck in dese
 sake noodich / dat der Dupben simpelheyt / met der Slanghen
 listicheyt ghetempert worde : Ten zy dan dat men onses verlossers
 raet vooz suspect hielde / die soodaniger lieden onbedachtsame ver-
 meten-

metenhepd berwerpt / die dickwils onbehoorlijcke lust hebben ha-
re peerlen upt te schudden / daer niemand van hare waerde kan
oordeelen.

Sekerlijck / Lelius is midden onder de Capitale byanden zijnder
menninghe geheel ende onghequest ghebleven. Nochtans heeft hy
niet toegelaten / dat zijns oordeels verstant binnen de verholent-
hepd zijner consciencie vergaen soude. Daerom hy oock niet ghes-
chroomt heeft / dat gene / 't welck hy hem van Godt gheopen-
baert te zijn vermenpde aen anderen die hy daer toe bequaem ach-
tede te vertrouwen. Voornamelijck onder rechte hy zijne Italia-
nen / die door eene Godhzuchtighe ende bywillige ballingschap /
in vele landen van Duytslant ende Polen verstroyt waren. Ick be-
binde in de Poolische Kerckelijcke Historien / dat hy tweemaal in
onse vaderlant aengekomen is.

Erstelijck ontrent den Jare 1557. out zijnde seivenentwintich ja-
ren : In welcker tijd / men seyt dat hy met vele Poolische Edel-lie-
den niet sonder groote vrucht gheconverseert heeft. Men wil oock
seggen / dat hy de voornaemste oorsaecke gheweest is / dat Francil-
cus Lismaninus Corcyraeus die der Coninginne Bonas Fortix , Biecht-
vader was / de Cappe verwozpen heeft. (Die doen / so ick niet en
misse der Minoriten Provinciael was / ende de eerste / die tot den
afval van 't Pausdom in dit rijck het Vaendel opgheheven heeft.)
Maer doen ter tijdt is hy binnen weynigh maenden nae Moravien
gherepst / ende van daer wederom nae Switserlant gekeert. Zijn
tweede aenkomste in Polen binde ick geweest te zijn na den dood
des vaders Mariani , die tot Bononien ghestorben is / Anno 1556.
Want niet lange daer naer / ontrent den Jare 1558 ende 1559. heeft
hy vrieven bande Continghen van Polen ende Bohemen verkregen /
om daer door met meerder sekerheyt in de Stad van Venetien met
zijne vrienden / ober zijn vaderlijck erfdeel te handelen. Ende seker-
lijck / doenmaels is ghebleken / hoe veel hy vermochte by de meeste
groote Heeren in Polen ende Duytslant / ja oock hoe groote gena-
de hy by den Coningen selfs hadde. Want om sijne saken is groote
naersticheyt gepleegt / by Lodovicum Priulum der Venetianen, ende Cos-
mum der Petruzien / Hertoghen. Omtrent die selve tijdt / verhief
sich een schrickelijck tempeest / door suspicie van Ketterye / daer
mede dat gantsche huys der Socinen met sochelijcke ongestuymig-
heyt bestreden wiert. Na den doot van Alexandro, hadde Lelius noch
drie broeders in 't leven van welke Celsus tot Bononien, Cornelius en-
de Camillus , t'samen / met Fausto , des broeders Alexandri soone / tot
Sena woonden. Onder dese hadde Lelius oock / als een wonderlijck
Constenaer tot voortplantinghe der waerhepd / zijn saet ghesaeyt /
ende

ende wiste t' selve / (hoewel hy in verre afgeleghene landen hem was
 onthoudende) soo kloeckelijck op te queecken / dat hy oock sommi-
 ger vrouwen hoewel sy hem niet en kenden / ende absent zijnde /
 aen zijne syde ghetrocken heeft: Gelyck oock sulcx geschiede by an-
 dere zijne vrienden ende bekenden / die ten dele mede helpers waren
 in desen handel / ten dele kennisse daer van hadden. Maer de schoon-
 schijnende hope van desen oogst / is noch groen zijnde verdwenen /
 alsoo Cornelius gevanghen / ende de andere verschrikt ofte verjaeght
 wierden. Dese vrese heeft oock Faustum, doen ter tijt noch seer jong
 zijdeniet alleen upt zijne vaderlijcke Stad / maer oock upt gants
 Italien doen wijcken. Die welcke / als hy hem een tijt lanck tot
 Lyon in Franckrijck onthielde / soo is ondertusschen Lelius tot
 Zurich in den besten tijd zijnes levens ghestorven. Van wiens dood /
 Faustus dooz vrieven van Mario Besozzotijdinge ontfangen hebbende /
 konde hy swaerlijck zijne nagelaten schriften upt de listige lagen der
 tegen partpen salveren / ende beletten dat sy niet in vzeinde handen
 quamen: evenwel dede hy naerstijhepdt dat sy hem tot erffenisse
 wierden / ghelijck hy dan oock al veler dingen wetenschap van hem
 gheleert hadde / die hy langen tijd daer naer met scherp sinnigh ver-
 stand / ende onberdziet same naerstighept verbeteret / en aen het licht
 ghebraght heeft. De dood Lely is inghevallen den 16^{den} May / Anno
 1562. in t seuenendertichste Jaer sijns ouderdoms. Dat nu sodan-
 nigh kloeck verstandt niet langhe gheleest heeft / sal men sich niet
 verwonderen / wanneer men overweeght / hoe vzoegh het begon-
 nen heeft rijp te worden. Hy en hadde nauwelijcks de kinderschoe-
 nen upt ghetrocken / of hy verliet Italien. In 't sesentwintichste
 Jaer sijnes ouderdoms hadde hy alle de Provincien in 't westen
 meerendeels dooz gereyst / ende overmits zijn groot lof / aen alle
 plaetsen by de treffelijckste Edellieden ende gheleerde mannen ken-
 nisse gekreghen. Men mach ontrent vijftien jaren rekenen dat hy
 buypen zijn vaderlant gheweest is. Van soodanighen korten tijdt /
 nemen een groot deel wech / die verre ende vele reysen / in welke
 hy dooz verscheden quartieren van Europa, sijns ballinghschap be-
 len tot vzych tbaerhept heeft omghevoert. Stelt daer by / de con-
 tinuele vztendelijcke conuersatie die hy met soo vele ende groote lie-
 den ghehadt heeft: Als oock de ghestadighe schriftelijke corre-
 spondentie / dit alles afghetrocken / hoe wepnigh tijts mepnt ghy
 wel dat hy tot sijn studien over behouden heeft? Au mach yemant
 met verwonderingh vragen / wat doch dat vooz een diepe ledighept
 mach gheweest zijn? wat vooz een scherp sinnighe naerstighepdt?
 Wat vooz een tijdighe kloechepdt? Wat vooz een rijp verstant / dat
 soo vele spraken / soo vele wetenschap by sich herbergen koste / om
 soo

8
soo vele groote dinghen in sijn eyghen ghemoet op te halen / ende te
gelijck vele andere ghewichtighe saken te verrichten? dit van Lelio
al boozens te verhalen / hebben wy niet alleene willens ghedaen/
maer was oock nootsaeckelijck: Want hy Fausto selfs ende oock
anderen / op den wech dien zy inghegaen zijn / niet alleen een booz-
ganger gheweest is / maer oock de bane bereypt heeft.

Du kome ick wederom tot Fausto, wiens leven ende andere sonder
linge toevallinghen ick eerst kortelijck sal beschryven: daer na wat
hy ghehandelt ofte ghedaen heeft: Syndelijck / sal ick dat ghene
wat zyn persoon ende ghemoet aen gaet / soo veel ick ongheweest
hebbe kunnen onder vinden / met weynigh woorden daer by voe-
ghen.

Hy is ghebooren / twee wyzen ende omtrent drie vierendelen booz-
den opganck der Sonne / den 5 December / in 't eynde des Jaers
1539. ontrent veertien jaren jongher als zyn Oom Lælius. Hy is
gestorven anno 1604. int beginsel des booz jaers / getreden zijnde in
zijn vijftichste Jaer.

Van dese jaren heeft hy eerstelijck twintig / ende kortz daer naer
twaelf in zyn vaderlant / drie jaer omtrent tot Lion, die resterende
30 na malkanderen in zyn vry willighe ballingschap toegebracht.
Het schijnt dat hy in de selve jaren van zyn ouders berooft zy ghe-
weest / dienende allerbest tot aenneminghe der goeden konsten ende
oeffeninghe des verstants: Want hy beklaght hem / dat hy alleen
rechtelijck ende sonder eenighen Leer-meester in de goede konsten
studerende / ghearbeyp hebbe. Ende op een ander plaetse / dat hy
de Philosophie niet gheleert hadde: ofte de Scholastijcke Theo-
logie opt aengheroert: Ja bekent oock / dat hy van de Logike of-
te Dialectike konst maer eenighe beginselen / ende sulcks seer spade
aenghenomen hadde. Dat is tot versmaetheyt der opgeblasenen
werelt gheweest / dat men met soo treffelijck Exempel bebonden
heeft dat oock sonder dierghelijcke behelpelen (die men wel billick
mach aennememen / maer niet onmatelijck ghebruycken) treffelijcke
Mannen zijn konnen / die oock treffelijcke exempelen van haer
gheben.

Misschien is het oock best gheweest / dat dat verstant / 't welck
ghebooren was om van des werelts opgevatte opinien te oordeelen/
van allen booz oordeel onbesmet ware / op dat hy niet wederom
een wortel der dolinghen by hem liete uyt spruyten / om de welke
uyt te roepen hy op wies. Want die met vele dolinghen bebruycht
zijnde Theologie / heeft oock de Philosophie ende bykans alle goe-
de konsten besmet. Daerom wort de werelt niet alleenlijck in de
wiege ofte kintshyep / maer oock in de eerste fundamentale begin-
selen

selen bedrogghen / ende neemt opinien vooz waerheyt aen / al eer zy
oordeelen kan / of zy oock valsck zijn. Daer upt dan komt dat het
dickwils beter ware / dat men gants ghene leeringhen aenname /
als dat men met verkeerde leeringhen besmet worde : ende is gheen
wonder dat somtijdts die verkeert-geleerde / dwaes zijn / ende het
recht rouw volckshen een ghesonder ende beter oordeel hebben.
Het welcke ick niet alsoo wil genomen hebben / als oft ick de ghe-
leertheydt verwierpe / maer alleenlijck het misbruyck der selver ;
niet willende dat men deselve toomen sal / maer alleenlijck vooz-
sichtelijcker ghebruycken. Met dese klepne wetenschay / als oock
met de studie der Rechten (soo ick meyne) heeft Socinus zijne eer-
ste jaren verleten / tot in dat dzyentwintichste jaer. Doch hadde
hy al te voozen de beginselen der Goddelijcker waerheyt geschept /
ten deele dooz zijn scherpsinnich vernuft / ten dele dooz vermanning-
gen zijns Voms Lely, ende vooznamelijck / als hy / overmits die
haestelijck in gheballene onruste daer wy oock hier vooz van ghes-
sept hebben / in Vranckrijck gheweken was. Hoewel dat Lelius,
vertrouwende op 't verstant zijns Keefs / hem meer selfs te bedenc-
ken gaf / als dat hy hem leerde : Sommighe dinghen heeft hy
oock vooz hem verborghen / om daer dooz zijn eyghen oordeel te
sonder soecken : zijnen vrienden onghebeysdelijck vooz segghende /
dat Faustus dit alles volkomentlijcker ende gheluckelijcker vooz de
werelt soude openbaren. Maer als hy naer den doot Lely wederom
in Italien gekomen was / is hy in 't verlopen sodanigher tijdt als
een jonck mensch / ghelijck een Schip dat sonder Stierman gints
ende weder drijft / ick en weet niet dooz wat winden ghejaeght
zijnde / van den cours vervallen / zijnen tijt in 't hof toe brengende.
Wan doen hy in 't hof van Francisco des groot Hertogen van Ne-
struria aenghenomen was / ende by den selfden met eerlijcke dien-
sten seer begenadicht wiert / soo dat hy in groot respect ende waer-
dicheyt flozeerde / soo heeft hy gantsche twaelf jaren in dat Floren-
tijnnsche hof gheconsumeert. Doenmaels (ghelijck hy met ghesta-
dich suchten gheklaecht heeft) is zijn beste ende blopenste deel des
levens dooz gheslippert ende vergaen / so ment vooz vergaen reke-
nen mach / wanneer yemant / niet dooz de schaduwachtighe regu-
len der gheleertheyt / maer dooz sekere experientie des levens zijn
verheben verstant sozmeert ende vast maecht : Daer dan oock die
tijt / der vrandende jeught in welke groote verstanden lichtelijck
tot grooten val kommen / mede ghepasseert is. Ende inder waer-
heyt / wanneer ons t' selfde andersints niet bekent waere / so kon-
de men doch upt zijns verstants kracht afmeten / met wat heftige
beweginghen des ghemoets hy in zijn jeught gebzant heeft. Daer
het

het verloopen der selver tijt nam hy in zijn ghemoet vooz / om ernstelijck te betrachten de keure der hemelsche ende aertsche goederen: waer in hy soo kloeckmoedich dooz ghedzongen is / dat hy om de hope der hemelsche / alle aertsche begeerte ende winste verwierpe / gade als met voeten tradt. Also / hem niet langhe bedenckende / ende wetende dat hy met belieben van sijnen Prince geen verlof soude kryghen / heeft hy vrywillichlijck zijn vaderlandt / vrienden / hope ende goederen verlaten / op dat hy dies te vyper op zijne ende anderer salighepdt mochte letten. Dat zijne diensten den grootbozst seer aengenaem gheweest zijn geeft te kennen het groot verlangen dat hy naer hem hadde / doen hy wech ende in ballinghschap ghewecken was. Want hy dickwils dooz vrieven ende boden sonderlinghe dooz hulpe van Paulo Iurdano Vrsino, zijnde een treffelijck man / die de suster des groot Hertoghen ten Houwelijck hadde / om zijne weder komste gesolliciteert heeft: 't welck hy met ghewoonlijcke beleeftheit / ende met een bevesticht ghemoet altoos af sloech. Het was int Jaer Christi / 1574. int vijfendertichste jaer zijns ouderdoms / doen hy vnt Italten in Duytslandt quam alwaer de Stadt Basel hem inghenomen heeft / als een goedertiere herberghster der Pellegrimmen Christi, die al vooz langhe gheleert hadde de perijcliterende onschilt in haren boesen op te qucken / of te beschermen. Aldaer heeft hy drie gantsche jaren ende langher inde Theologie gestudeert: Dooznamelijck de Heplige Schrifsture dooz soeckende / en om de selve recht te verstaen gestadich arbeypende en biddende: waer toe hem veel geholpen hebben / eenige wepnige schriften zijns Ooms Lely, ende zijne hier en daer gedane aenteyckeninghen. Het welcke / of hy 't wel hadde kunnen verberghen / hy nochtans altoos oprecht bekent ende beleden heeft. Als hy tot in 't Jaer 1577. tot Basel woonde / heeft hy dat pant dat hem betrouwt was geensints in zijn herte besloten gehouden: Daerom / alsoo hy dat licht dat in hem op ghegaen was / oock over anderen wilden doen schijnen / ende zijn verstant in desen saken / als lenskens onder den vrienden / oock onder andere lieden kondich gheworden was / soo heeft hy de disputatie van Iesu Christo onsen verlosser / die hy eerstelijck by monde begonnen hadde / daer naer in gheschreven verbat. Maer eer hy de selve volschreven hadde / heeft hy eerstelijck dooz lichamelijcke swackheyt zijn studien / daer naer dooz de peste die tot Basel quam / zijn boecken moeten een tijt langh verlaten: ondertusschen heeft hy een andere disputatie met Francisco Puccio, tot Zurich anno 1578. beschreven. Kortz daer aen / in 't selve Jaer tot Basel weder ghekomen zijnde / heeft hy oock dat boeck van onsen Salighmaecker voltrocken. In die tijden

tijden / hadde Francisco Davidis met sijn aenhangers in de Kercken
 van Sebenberghen groote verwerringhe veroorzaect / door hun-
 ne opinie teghen de eere ende macht Christi. Om t' selfde quaet te re-
 medieren / heeft Georgius Blandrato, (die doen ter tijdt by de selve
 kercken. Als oock by de regerende vorsten de Bathoreen in groote
 autoriteyt was/) int selfde Jaer Socinum van Basel beroepen: dat
 hy den boornaemsten aenlegger deser factie / Franciscum Davidis van
 soo schandelijcken ende schadelijcken doolinghen soude afstrecken:
 ende om dat sulcx te gheboeghlijcker mochte gheschieden / heeft hy
 voor groot gelt een herberghe ghehuert / alwaer dese beyde in een
 huys ende aen eene tafel meer als een derdendeel Jaers t'samen ghe-
 converseert hebben. Maer Franciscus bleef meer ghesint om by den
 zynen in grootachtinghe te zyn als om de waerheydt te ondersoek-
 ken: Daeromme hy niet alleen heymelijck maer oock openbaer-
 lijck van den Predick stoel zijne doolinghe uyt stropende ende open-
 baer makende / hem selven in swarigheyt ghebracht heeft: want
 hy kortz daer naer door bevel des Princen van Sebenberghen in de
 ghevanckenisse gheworpen / ende gestorven is. Oer wiens uyt-
 ganck / Socinus, (hoewel hy daer aen ten minsten niet schuldich
 was) grooten afgonst heeft moeten dragen. Als of hy geen ande-
 re wapenen ghehadt hadde / om desen Franciscum te oer winnen/
 daer doch beyder sijts disputatien in openbaren druck zyn uyt ghe-
 gaen: ofte dat dese Magistraten des Socini saken soo seer toeghe-
 daen gheweest hadden / dat zy om zyn ofte der sijnen welghevallen
 de wapenen haerder macht soudent ghebruyckt hebben. Maer is-
 ser yemandt geweest / die mischien van Socini saken niet vzeemt
 was (daer ick doch gheen kennisse van hebbe) die een oorsaecke ge-
 weest is van soo scherpen resolutie des Princen teghen Franciscum,
 daer van kan men doch Socino de schult niet op legghen / die doch
 van desen raetflach niet alleen niet en wiste / maer oock noyt heeft
 kunnen deselve in eeniger maniere appzoberen. Want dat ick an-
 dere vele dinghen verstoppe / so en wasser niet dat Socini meynin-
 ghe meer teghen was / als dat men die leere / die Franciscus by
 zyn leven met monde ende verstandt niet verbedighen konde / met
 zynen doot als met een stomme / doch krachtighe ghetuygenisse
 bebestichde: vooznamelijck / dewijle zyn doot als een Martirie/
 terstont aller ooghen tot hem trock. Socini disputatie die hy met
 hem ghehadt heeft / is wel by zyn leven op 't papier geset / maer
 heeft nauwelijcx vijftien Jaren daer naer moghen aen den dach
 komen. Maer volepndinghe deser disputatie / in 't Jaer 1578.
 ende der selver oerleveringe aen de Sebenberghsche kercken / heeft
 Socinus niet lange aldaer moghen blijven / oernmits eene siechte die

doen aldaer ghemeyn was / de Colijcke ghenaeint. Soo dat hy int selfde Jaer / nu 40 Jaren out zijnde / naer Polen reysde / alwaer hy niet de Poolische Kercken hem sochte openbaerlijck te verleenighen / die welcke alleen den vader des Heeren Iesu , voor den opperste Godt erkennen : Maer doen hy niet verberghde dat hy in sommighe puncten een andere meyninghe hadde / is hy langhe / en sterpelijck ghenoech / van haer afgewesen.

Door welcke versmaetheyt nochtans / int minste niet gheturbeert zijnde heeft desen man / soo wel van natueren als door voorszet des gemoets tot patientie bereyt zijnde / de stantvasticheyt zijns gemoets betoont. Ende heeft dies te meer den aenbal van verscheyden vanden / (daer doen die kercken mede gheplaecht wierden) upt zijn eyghen wils beweginghe teghen ghestaen. Den eersten aenbal van Andrea Volano heeft hy afgekeert / ende zijn vermaninghe ofte Parænesyn gherefuteert / ende by de selfde gheleghentheyt / op het verfoeck Nemojevij , het sevende cap. der Epistel tot den Romeynen upt ghelept. Kortz daer nae heeft hy Iacobum Palæologum aenghetast / wiens grootachtinghe ende authoziteyt / de reliquien veler schadelijcker doolinghen by vele / andersints goet hertighe menschen / onderhielt. Dat hy desen niet upt haet maer voor bedachtelijck / wat hart aenghegrepen hadde / heeft hy altoos gheexcuseert. Een wepnich tijts daer nae / als Volanus den strydt wederom aenbeerde / heeft hy t' effens sock op die Theses des Poolischen Collegy gheantwoort. Doen nu Socinus , tot voorszant der waerheyt / soo veel aenbechtighen ende haet op hem gheladen hadde / hebben de lasteraers dese vbandschappen tot haer voordeel ghetrokken. Stephanus regeerde doen over Polen : By den selfden beschuldichden hem eenighe aenklagers / als dat hy pet gheschreben hadde 't welck tot oproer teghen de Magistraten tendeerde : dat het onbillick ware / dat men soo eenen onmeloper ende Italiaenschen vzeemdelinck over dese stoutheyt soude ongestraft laten : Daer mede wijfende op het boeck teghens Palæologum ; welck boeck nochtans alst ghelesen wort / ghenoechsaem zijn onschult te kennen gheeft / evenwel docht Socino best te zijn dat hy het perijckel ontginge.

Daerom is hy van Cracou verrocken / alwaer hy nu tot in 't vierde Jaer ghewoont hadde / hem beghebende by eenenedelman Christoffel Morstein , Heere over Pawlikow , onder den welcken sijne onschult beschermt wiert / niet heymelijck / maer door de vryheyt die de Edel-lieden in Polen hebben. Want dit lantschap is maer eenighe wepnigh dupsent passen van Cracou gheleghen. Vyt sodanighen plaetse vont hy raetsamer hem over zijne beschuldighingen

ghen te verantwoorden / dan uyt de ghebanckenissen. Alwaer hy
 dan oock / niet alleen in de tijden deses perijckels / maer oock gants-
 sche drie Jaren / een aenghename gast geweest is. Ende op dat sy
 noch rijckelijcker hare behulpsaemheyt ende goetherticheyt aen een-
 nen verjaeghden ende vzeemdelinck soudent bewijfen / soo heeft men
 hem op zijn begeren / kortz daer naer oock de dochter deses adelijck-
 ken huyses ten houwelijck gegheben : alsoo dat hy uyt een gast een
 Swagher wiert / daer door hy zijne sekerheyt met dit maeghschap
 ende vrientschap bebestichde.

Geduerende den tijt dat hy op desen lande leefde / heeft hy vele
 heerlijcke dinghen / vooznamelijck dat boeck teghen Eutrodium ghe-
 schreven / stantvastelijck der selfder kercke fame ende saecke bescher-
 mende / van de welcke hy nochtans door een gants onbillijck vooz-
 oordeel / vele onschuldigh hadde moeten lijden ende verdzaghen.
 In desen houwelijcken staet heeft hy ontrent Vinxster anno 1587.
 out zijnde 48 Jaren / een Dochter Agnete gheprocreeert / dewel-
 ke na den doot hares vaders / met eenen Poolschen Ridder Stanislao
 Wiszowatio trouwde / daer van noch heden daechs van 't gheslachte
 int leven sijn. Int selfde Jaer in September / verloos hy sijne
 huysvrouwe Elisabeth, neffens welcken droebighen ende bitteren toe-
 val / hy oock in een sware sieckte verviel / oock soo strengelijck
 ende gheduerende / dat hy in ettelijcke maenden zijne studien moste
 staken. Ende op datter gheen soorte van droeffnisse ontbrecken
 soude / soo stierf oock ontrent die selfde tijdt / Franciscus een groot
 Hertoge van Petrurien / waer door hem sijne Jaerlijcke inkom-
 ste in Italien oock gans benomen wierden. Het waren wel een wep-
 nich tijts te voozen / door bitterheyt der lasteraren ende dreygemen-
 ten des Paus / zijn goederen in perijckel gheweest / maer door son-
 derlinghe naerstigheyt van Isabella Medicea, des groot Vorsten Su-
 ster / dewelcke getrouwt was / (als wy hier vooz gesept hebben) met
 Paulo Iordano Vrsino : ende na haer doot / door de affectie ende gon-
 ste des groot Hertoghen Francisci, wierde gheprocureert / dat soo
 lange hy leefde / Socinus de inkomsten van zijne goederen ontfinck.
 Alsoo waren noch zijne goede diensten in versche memorie / dat
 oock de Pryncen op het versoek ende schrijven van eenen ballinck
 ende gherondemneerden / die van al de werelt scheen verstoten te
 zijn / alles deden wat sy konden in soo swaren ende ghewichtigen
 saecke / om hem te belieuen. Boven dien / hebben sy hem noch
 met de alderbeleeffte brieven wederom tot haren dienst versacht /
 ende om voortaan goets moets te zijn vermaent / soo langhe als zy
 leefden / alleenlijck begerende dat hy in zijne boecken / zijne naem
 niet opentlijck soude bekent maecken. Maer doen werden dese

Pinten door eenen ongheluckighen toebal Socino ontruckt. Ende
 op dat alles tot verdriet deses mans t' seffens op quame / daer hy
 een weduwnaer / sieck / ende van alle sijne middelen berooft was /
 soo beangsteden hem oock seer de sozghelijcke toestant onses gemey-
 nen bestens / overmits hem grooten strijt die de Regenten des rijcks
 Polen onder malkanderen hadden / 't welck de wzevelighe vran-
 den seer dienstich was in hun booznemen. Want Socinus was doen
 wederom tot Crakou ghekomen. Daer over ende in soo vele
 quaden / hy hem troostede in zijn arbejt / tot supperinghe ende af-
 keeringhe der dolinghen die doen ter tijt in de kercke overbloedich
 waren / waer toe hy hem van God beroepen te zijn ghevoelde. En-
 de of hy wel te vooren oock dickmaels de kerckelijcke vergaderin-
 ghen placht te besoecken / soo heeft hy doch anno 1588. in Bresten-
 sers Synodus ('t welck is een stedeken aen de Littausche frontie-
 ren ghelegen) met grooter pver ende vrucht / van de doot ende offer-
 hande Christi , van onse rechtveerdighmakinghe / van de verdooven-
 heyt der menschelijcken nature / met den Davidianen ende Budneisten ,
 vande aenroepinghe Christi ghedi sputeert. In desen jaren / wiert
 eerstelijck de sozghen ober de ghemeynte / ende Provincie van Lucla-
 viria aen Petro Stoimio op ghedraghen / zijnde de sone van dien Petro
 Statorio Thonvillano , diens nakomelinghen / eertijts onder den adel
 aengenomen zijnde / oock noch hedendaegs in onse Vaderlant man-
 nen int leven hebben / die in groote eere ende respect zijn. Desen niet
 alleen scherp van verstant zijnde / maer oock wel / bespraecht / naer
 dat hy met Socino in vriendelijcke kennisse getreden was / heeft hy
 des selfs meyninge geerne toegestaen. Onlanghs te vooren hadde
 hy oock vele vande voornaemste heymelijck op zijne sijde gekregen /
 ende dagelijcks vermeerden het ghetal der ghener die met hem eens
 waren. Doch weder stonden hem noch eenighe personen van groo-
 te auctoriteyt / als Nemojevius , Crechovicus , ende de meeste van de
 outste Predikanten. Men sejt / dat Securinius de eerste gheweest
 is / die het ghevoelen Socini 't welck hy aenghenomen hadde open-
 baerlijck heeft bestaen te defenderen : Desen zijn terstont andere ge-
 volght / onder de welke veel te weghe ghebracht hebben / Andreas,
 Stanislaus , Christophorus , drie ghebroeders upt der gheslachte der
 Lubjenecien : de welke / van hooghen stamme ghebozen / ende van
 grooter hopeninghe / ende ten deele aen 't Konincklijcke hof / ten
 deele by de voornaemste des rijcks op ghehoet waren / die door een
 hemelsche beweginghe de tijtlijcke wellusten verlatende / haer tot
 bevoordinghe der Religie begheven hadden. Dese / ghelijck zy
 met een bernenden pver alle beletselen der Godtsalighejdt onder
 de voeten ghetreden hadden / alsoo hebben zy oock de bekende
 waer-

waerheydt met ghelijcke oprechticheyt des ghemoets kloerkmoe-
delijck voorgestaen.

Daer naer sijn oock andere upt den leeraren / met hopen by ghe-
komen / voornamelijck van den jonghen / die dooz verouderde opi-
nien ende vooz oordeel des autoriteyts / haer niet ophouden lieten:
daer dan een sonderlinghe nieuwigheyt gheschiede / daer aen men
de groote kracht der waerheyt kennen ende in gedaentnisse behou-
den mach. In dese groote verschillen der opinien / was in desel-
ve gemeynte evenwel een groote eendracht / soo dat de menschen
alleen met de opinien endeniet met haet teghen malkanderen stre-
den: ende of al schoon de eene van des anders meyninghe een afkeer-
hadde / soo en heroordeelden zy doch malkanderen geensints. Al-
soo dat sy dickwils seer heftich disputeerden / sonder de onderlin-
ghen verdraeghsaemheyt te bzeken: ende dat was de voornaemste
arbeyt ende handelinghe der selfden Synoden.

Soo wiert dan oock / anno 1589. int Synodo tot Lublijn / de
meyninghe van Socino, over het sevende Capittel tot den Romey-
nen niet weynigh gebentileert. Daer waren sommighe die deselve
meyninghe voozstonden / maer der tegenstrydende Pastoren / wa-
ren niet de minste / een van deselve Nicolaus Zitinius, van anderen der
selfder party aenhanghers last hebbende / om teghen de meyninghe
Socini't selfde Capittel upt te leggen / ende met soodanighen vooz-
set het werck ernstelijck by der handt nemende / gheraecht int spre-
ken aen de woorden / daer den Apostel Godt danckt over de verlos-
singhe / soo bleef hy steken / als of hy verbaest gheweest hadde:
ende terstont daer op / vzaeght hy segghende: maer wat is dat
vooz een verlossinghe? Wat is dat vooz een weldaet / dewelcke den
Apostel soo groote dancksegginghe af gedzongen heeft? Is het
daerom / dat hy in soo groote dienstbaerheydt der sonden moeste als
ghevanghen blijven? Dat en kan my geensints bewesen worden.
Alsoo dan (sprack hy) soo dancke ick oock ten hooghsten den Vader
der lichten / dat hy my nu van de dolinghe verlost zijnde / dat licht
sijner waerheyt heeft laten op gaen: beginnende alsoo terstont een
contrarie uptlegginge te maken / disputeerden hy met ernste vooz
de ware ende opzichte meyninge. Als nu die gene / wiens sake hy
te defenderen aen genomen hadde / verschrickten / ende hem beris-
pden / antwoorde hy / dat hy niet en hadde kunnen het oordeel zij-
nes overwonnen ghemoets teghenstaen. Dese saecke heeft veel ge-
holpen tot voortplantinghe der waerheydt / maer niet weynigher
de naerstigheyt der ghener die anderen tot een exempel de baniere
op gesteken hadden. Onder dese was de voornaemste Petrus Socinius,
dooz zijne welsprekentheyt dese aenghenaemheyt / den verstande
Socini

Socini ghelijck / hadde Godt deser ghemeynte verleent / door de
welcke dese man / sijne subtile meyninghe / die van den ghemeyner
man swaerlijck konde ghevat worden / aerdichlijck ende beweeg-
gelijck door eenen pghelijcken konden voorstellen ende waer maec-
ken : daerom hy desen als een uptleggher zijnes sins / voorna-
melijck ghebruyckt heeft / tot groot voordeel van de kercke Gods :
daer beneffens dan oock eenighe dinghen door ghehallen zijn / die
haer noch stercker aen malkanderen verbonden. Verscheyden pe-
riculen hadden nu al door langhs Socinum tot Cracouw woonende /
omvanghen / die ghemeynelijck den ghetrouwen dienaren Christi
geerne plachten by te wonen. Hoe vele versmaetheydt hy heeft
moeten lijden van eenen moetwilligen Soldaet Vernecus genaemt /
dat geeft hy selve in eenen brief te verstaen : maer voornamelijck /
als dat boeck van onsen Salighmaker in den druck was upt gege-
ven / doen is den haet der vanden noch bitterder gheworden. Al-
soo dat int jaer 1598. als dat ghemeyne rapallie van volck door de
Studenten oproerich ghemaect was / ende hy sieck zijnde besich
was om hem te laten cureren / soo wiert hy half naect upt zijne
Camer ghetrocken / ende ober de markt ende pncipale straten
seer versmadelijck ghesleypt / den meesten deel roepende / Crupst
hem : tot dat hy eyndelijck / naer dien hy van sodanighen woeden-
den volcken jammerlijck ghetraecteert was Mr. Vadovita, pprofesseur
tot Cracouw / kommerlijck upt haren handen verlost wiert. Zijn
goederen ende huyfraet / ende wat dies meer was dat zy gherooft
hadden / hebben hem soo seer niet ter herten gegaen / als het ver-
lies van sommighe schriften / die hy dickwils bekent heeft dat hy
met sijn leven wel geerne soude ghelost hebben. Doen ter tijdt is
oock wech gheraect / een seer treffelijck werck teghen de Atheisten,
't welck hy op hem ghenomen hadde / om eenes voornemen mans
ghedichtfelen te wederlegghen. Als nu tot soodanighe Barbari-
sche wreetheyt / noch veel dreyghementen by ghevoecht wierden /
soo is hy van Cracouw na Luclabicia ghetrocken / omtrent
negen mylen van Cracouw geleghen zijnde / welke Dorp hy door
zijne laetste wooninghe ende doot aldaer / seer beroemt ghemaect
heeft : daer hy eenighe jaren ghewoont ende ter tafele ghegaen
heeft / by eenen edel man Abrahamo Blonscio, nabuerlijck met Soinio
levende. Dese beyden hebben also malkanderen de hant gereyckt /
om de reliquien der dolinghen upt te roepen / soo dat sy oock ten
naesten by / die gantsche gemeyne tot een parighe mede stemmin-
ghe aller meyninghen / ghebracht hadden. Want oock Nemoje-
vius selfs / in den meesten dinghen Socino byballende / heeft zijne
mis-

mis-flaghen met ongelooffelijcke ende roemwaerdighe oprechtigheyt beleden ende verworpen.

Alleen Ezechovicus, wilde sich van sijne meyninghen niet laten afstrecken. De welke/alsoo de meeste deel de oberhant nam / met sommighe stucken (doch ongerne) door de vingheren sach: maer kortz daer naer over den artijcke van den doop een oproer beroozsaecte: 't welck doch alles naer Socini wensch geslecht wiert / ende daer naer van selfs gants verdween. Naer dien hy nu alsoo de gemeynte ofte kercke van alle dolinghen ghesupbert hadde/ als oft hy eygentlyck om deser saken wille tot daer toe geleest hadde/ soo is hy tot grooten rouwe der zynen / tot Luclavic ghestorven / inden wytganch des winters / out zijnde 65 Jaren. Als den doot genaecte/ heeft men dese laetste woorden uyt zynen mont opghenomen / dat hy soo wel zynes levens als der afgonste ende moepelichheden moede was / ende nu met vrolycke ende onbezreesde hope naer het eyndeken zijner wandelinghe verlanghe / daer door hy oock een eynde zijner ellenden / ende een belooninghe zynes arbejts te ghemoetsach. Petrus Stoinius, die zyn met gheselle int leven ende in zynen arbejst gheweest hadde / is oock zyn lijck prediker gheweest / ende int volghende jaer mede ghestorven: die / als of hy nu oock zynen loop ende arbejst volbracht hadde / Socinum na gevolght is / nauwelijcks 40 Jaren out zijnde.

Den loop zynes levens / hebben wy kortelijck beschreven / resteert nu dat wy aensien wat hy gedaen heeft: ende wat hy te wege ghebracht heeft neerstelijck aenmercken. Niemant isser hy onsen leven geweest / die van de gantsche Christenheit/ voornamelijck van de Poolse kercken meerder lof verdient heeft. Want eerstelijck/ heeft hy den eygentlycken sin der heyligher Schryfture / door soo vele schryften / in vele plaetsen verklaert ende kenneijck gemaecht. Daer naer heeft hy die meninghe van Godt ende van de persoone Christi / die hy nu al in Polen bonde te bloeyen / met vaste argumenten bevesticht: ende voor de subtile cavillatien ende sophisterpen verstandighlijck te defenderen / alleene t'effelijck gheleert. Oock heeft hy eenighe godloose ende onheylighe meyningen / dier dootlijck fenijn heymelijck in den schoot der kercke in sluppende was / geluckelijck ghedemt.

Niemant heeft die half Joods-gesinden scherper ondergedruckt/ als oock der Chiliasten opinie: ende andere fantastijcke droomen. Maer die dolinghen/ die van de Gereformeerde kercken haren oorspronck hadden / ende noch met menichte in die kercke regneerden/ heeft hy met wonderlijcke subtylicheyt uytgheroept. Als daer waren de artijckelen / vande Rechtweerdich makinghe: van de versoe-

E

ninge

ninghe der gherechtigheyt Gods : vande pzedestinatie : van den knechtelijcken wille / van de erfsonde : als oock van des Heeren Abontmael : van den doop : ende andere verkeerdelijck aengenome ne opinien. Eyndelijck / naer wech neminghe der schadelijcke do- linghen / op dat hy oock niets dat gherijmpt is / in de kercke sou- de blijven laten / soo heeft hy oock vele superstitionen ober verschep- den saecken / upt geroept : als daer waren / al te grooten hoogh- moet / ofte laetdunckentheyd in de slechticheyt der kleederen : daer naer dat men gheen ampt der Oberigheyt wilde bedienen : Als oock dat men zijn recht sonder wraeckgierigheyt niet en konde herbolghen : ende dierghelijcke mis- saghen / die de eerste onbe- dachte pber op de bane ghebracht hadde.

Maer de vertellinghe zijnes levens ende zijner daden resteert noch / dat wy een weynigh van de ghestaltenisse des ghemoets en- de des lichaems daer hy voeghen. Van sijn sinnen-rijck verstandt veel lofs te spreken / is niet noodich / naer dien soo veele monu- menten ofte bewijsdommen daer van vooz de hant zijn. Maer sij- ne gheleertheyt / die hy met kracht wilde verberghen / brack dies te meer upt : Dewelcke hy wel spade / maer dies te vaster ende grondelijcker gebat hadde. Also en ghebraken oock in sijne schrif- ten gheen merckteykenen van een stercke memorie : Daer van ick een staeltjen moet vertoonē / 't welck in de disputatie met Christian Francken ghebleken is. Dese / naer dien hy in de vergaderinghe des Synodi tot Chmelnick sijn gheleertheyt ende kloeck verstant wilde doen blijcken / so hadde hy hooghmoedelijck die Pzedikan- ten tot disputeren upt ghedaecht / hare middelmatige gheleert- heyt verachtende. Ende op dat hy dies te meer de disputanten met vele redenen verdoeben ende ober rompelen soude / soo heeft hy met opset en vooz bedachtelijck vijftich argumentē t' seffens vooz- gewozpen teghen de aenroepinghe Chzisti. Hier dooz waren som- mighe verbaest / alsoo dat sy Socino, hoewel hy dickwils van de kercke verwozpen was geweest / den last gaben om daer op te ant- woorden. Dese / heeft dien opgeblasenen mensche / die onber- wacht soodanighen onbehoorlijcken maniere van disputeren be- gonnen hadde / ende die als in eenen adem soo veel vooz berepde pijlen upt schoot / met op merckinghe aenghehoort / vermaendt zijnde dat hy de hooft-puncten daer op te antwoorden stonde / sou- de aentepkenen : Maer hy hem verlatende op zijn memorie / wilde de penne niet eens tot hulpe nemen / maer liet dien mensche soo lange het hem liefde zijne redenen upt roepen / lusterende met gedult : Eyndelijck / in de selfde ordredē langhen treyn zijner ar- gumenten herbattende ende ophalende / heeft hy op alles in 't par- ticu-

ticulter soo grondelijck geantwoort / dat nauwelix yet oberbleef /
 daer de wederparty teghen konde kicken : ende moeste bekennen dat
 hy in die materie niet wel bereypt ofte gheoeffent was / droop alsoo
 niet groote verwonderinghe van allen schaemroot vandaer. Ende
 naer dien wy de gaben zijner nature hebben aengeroert / so yemant
 lust hadde om oock de gestaltenisse zijnes lichaems te weten / dien
 zy kennelijck dat hy oock ghesformeert was naer de waerdicheydt
 van sodanighen geest : zijne lengde was niet boven de mate / maer
 tamelijck : aen den lichame mager / doch niet te seer : In zijn ghe-
 daente vertoonden hem een bymoedigh ghelaet / ende mannelijck
 ghesichte. De cierlichheydt ende aenghenaemheydt sijner sprake /
 vermeerderden oock zijn aenstienelijckheyt ende treffelijckheyt. Int
 slapen ende eten / was hy seer matich / hem onthoudende van alle
 wellust / sonder laet-dinckentheydt : alleenlijck in 't waernemen
 van zijne ghesentheydt / scheen hy dickwils al te sochbuldich te
 zijn : daer hy doch ghemeynelijck in goede dispositie was / alleen
 dat hy somtijdts met grabeel ende colijcke ghequelt wierde. Doen
 hy ooc begon out te worden / klaechden hy over loopende oogen / die
 hy dooz het langh gedurich nacht-studeren gekregen hadde. In
 zijn leven was hy sachtmoedich / ende onberispelijck : in zijne ma-
 nieren / wonderlijck eenboudich / doch niet sodanigen ernstachticheyt
 watter nochtans geen hoogmoet uyt blijcken conde : Also dat men
 neer ghenegen was om hem te eeren / als te breefen. Hy was wel
 n te spraken / tegen alle man boven maten eerbiedig / ende so men
 ets in hem soude willen bestraffen dat mochte zijn / dat hy al te
 veynigh van hem selven hielde. In zijne kleederen was hy modest /
 naer niet slozich ofte ongefatsoneert / ende hoewel hy breeft was
 man alle pracht ofte pronckerpe / soo en verwierp hy doch die onko-
 stelijcke rendelijckheyt niet. Teghens zijne vrienden was hy seer
 ghedienstich / ende in alle zijn doen wat tot den leven dient / naer-
 tich. De Princen / in wiens dienst hy een deel zijns lebens toege-
 zacht heeft / zijn hem soo geaffectioneert gheweest / dat oock zijne
 langduerighe absentie / noch openbare quetsinghe / hare begeerte
 tot hem niet hebben uyt geblust. Zijnen Oomen / broederen / ende
 nachschappen heeft hy alle eere bewesen / maer Lelium heeft hy
 ooz alle andere ontsien ende ge-eert. Onder zijne bloet-vriendin-
 nen / heeft hy boven Camilla zijne groot moeder / een uyt ghelesene
 Matrone / oock boven maten seer bemint Portiam zijne Meupe / en-
 de Phillis de Suster / ghelijck zy beyde sulcx aen hem wel verdient
 hadden. Van welke de eerste / in haer leven een voozbeelt der eer-
 maerheyt was / die niet hare voozsichticheyt ende onghelooffelijcke
 goede manieren / haren man Lelium Beccium die vooz treffelijck aen-
 sien

sien was / soo seer beliest hadde / dat hy dickwils met tranen seyde / dat hy soodanighen ende soo treffelycke parture niet waerdich was gheweest : De tweede / is oock dooz haer goede manieren / ende heplighe tuchtinghe int regeeren der huyshoudinghe / haren man soo lief ende weert geweest (dewelcke was Cornelius Masilius van adelycke gheslachte) dat hy na haren doot / haerder nimmermeer konde vergeten. Ende dewyle wy van de gaben zijner nature / gekomen zijn tot die ghene die hy dooz zijne naerstighepdt verwozven heeft / soo en kunnen wy eenighe zijne deuchden geensins niet stilswyghen vooz by gaen / alsoo hy met de selve vele anderen overtreffe.

Ick kan niet lichtelijck segghen / of in soo een strenghe Geest meer vier ofte meer vernufis geweest zy : soo seer was hy van naturen tot toozn gheneyght / eer hy zijne hevichepdt dooz de reden getemt hadde : welcke hy doch daer naer soo gebzoken ende onder ghebruyck heeft / dat de sachtmoedichepdt / die welcke daer naer uyt hem lichtede / hy velen meer vooz een deucht der natueren gheacht is gheweest / als dat sy soude dooz oeffeninghe verkireghen zijn. Zijn patientie ofte lijdsaemhepdt was oock te meer in hem te prysen / overmits soodanighe groote gemoederen / die teer zijn ende licht ghequetst worden / dies te min schade ende onrecht verdraghen kunnen : Soodanighen menschen kan niet lichtelijck yet te ghenachtich ghemoeten / sonder grooste ontroeringhe daerom behoef men sich niet soo seer te verwonderen / dat soodanighe veel begriypende verstanden / lichtelijck oock te veel droefhepdt in ruymen : Maer hy heeft oock in desen strydt des ghelucks ende der nature / de overwinninghe behouden : Maer dien hy soo veel benautheden van vzeemden / soo veel onrecht van de zijnen / periculen van Wyanden / ondancbaerhepdt van vrienden / afgonste van de geleerden / haet van de onberstandighe / versmaetheyt van allen / armoet van de fortune / eyndelijck van die Kercke ofte gemeynte selfs die hy alleen verciert hadde / schandelijcke verwerpinghe / met een Christelijcke dapperheyt des ghemoets / verdraghen ende gheleden hadde. Ick hebbe der fortune schier onrecht aengedaen / dat ick de oorsake zijner armoede op haer schijne te werpen : Maer ick en ghebe haer de schult niet / dan ick vertoone alleenlijck den staet / dien Socinus dooz hulpe des ghelucks misschien hadde ontgaen kunnen / soo het hem zijne conscientie / ofte ghegenerositeyt des ghemoets toe ghelaten hadde. Hy en heeft ghewisselijck dat gheruchte van hepligheyt dooz den Titel der armoet niet verwozven : Nochtans soo langhe hy hem soberlijck behelpen konde soo en heeft hy gheene gaben / hoewel zy hem ghenoegh gheprezen-

fenteert werden willen aennemen : Maer deplde noch geerne mede van sijne middelen aen den behoefstighen : ghene aelmissen / noch soozte van mildicheydt versumpende / daer upt men zijne bernende liefde teghen eenen pegelijcken bekennen mochte. Hy heeft oock vele boecken op zijn eygen kosten upt gegeven / op datter aen zijnen pver tot booztplantinghe der hepligher waerheyt niets ontbreken soude : Dese heeft hy met soo vele schriften / soo vele brieven / soo vele private ende openbare disputacien / soo vele informacien der ghener die zijner meyninghen upt legghers waren / soo langhe en verre (meerendeels van de uyterste palen van Silesten tot midden in Littou / op hem genomene reysen / met verlies zijner gesontheyt sijner fame / zijner goederen / eyndelijck met perijckel zijns levens) booz genomen gehad te verbruyden. In so veelvoudigen arbeeyt ende perijcken / hadde hy desen eenighen troost / dien hy oock der gantschen ghemeynte / als een eenighe spoze tot een heplich leven ghestadich sochte in te planten / namelijk / de ghestadighe hope der onsterffelijckheyt / daer toe hy eenen peghelijcken om deselve sozchvuldelijck int herte te houden / vermaende. Alsoo dat hy aen eenen ouden manne / (die hem / tot bewijs zijner godtsalicheyt / een Sarccke ofte grafsteen / dien hy hem hadde laten bereyden / sien liet / daer by seggende / dat hy ghestadich aen den doot gedachte /) antwoorde / dat hy beter doen soude te bedencken / hoe hy van den doode soude verrysen.

Sekerlijck / in allen deelen zijns levens / voornamelijck int oozdeelen van geestelijcke saecken / heeft zijne voorszichtigheyt ende kloeckheyt ghelichtet : als zijnde een vrucht zijner ootmoedighheyt ende sedigheyt / een deucht die in zijn nature soo inghewortelt ende ghemeyn was / dat hy in andere deuchden andere / in dese hem selven scheen te willen overtreffen. Noyt heeft hy yemandt veracht / hy nam ghene saecken aen als met voorszichtigheyt ende booz bedachten raet. In zijne studien vertroude hy oock soo weynigh op hem selven / dat hy niets te schrijven onder wonde / als 't gene dat dooz langdurige ende rijpe bedenckinge tijdich geworden was : 't selfde kan men upt zijne boecken lichtelijck vernemen. Soo dickwils als hem rauwe ende oneffen plaetsen booz quam / daer andere stoutelijck warendoos ghegaen / soo heeft hy die langsaem ende met opmerckinghe doos wandelt : Soo dat niemandt ober anderer lieden oozdeel meer mistrouwen hebben konde / als hy ober zijn eyghen het welcke doenmaels / zijner sonderlinger sedigheyt (als wy gheseydt hebben) loon was / ende nu een bewijs is. Voornamelijck heeft zijn vast gheloove / onder andere loffelijcke dinghen / uptgemunt. Niemandt heeft by menschen ghedencken

soo groote gelegentgheyt ende middel gehad / om tot een grooten name / rijckdommen ende hoogh verhebenen staet te komen : De edelhepdt des geslachts / den glants ende pracht der maechschappen / de gonste der Princen / de eerlijcke middelen ofte goederen / de gesontheyt / het vernuft / de uytspzaecke / de geleertheyt / ende de geest om sware ende ghewichtighe saecken te begrijpen / hadde de nature / dat gheluck / ende zijne naerstighepdt / overbloedigh over hem uytghehort. Met overghebinghe ende verlies van soo vele ende groote dinghen / heeft hy de ghehoorzaemhepdt des beroepende Godts / ende het vertroude pandt der waerheyt des ghe-loofs / ghekocht. Het was hem noch niet ghenoech dat hy soodanighe saecken van soo groote hopeninge ofte apparentie ter syden gheset hadde / maer hy moeste oock bywillich hem in onepndelijcke ellendicheden / armoet / periculen / bypandtschappen / aller menschen verachtlinge / versmaetheden ende lasteringen / met verbloekinghe zijnes naems ghedachtenisse aen alle plaetsen / ghelijck als een slachtoffer des alghemeynen haets / daer stellen ende overgheben. Hy en heeft oock niet ghesien op eenighe teghenwoordighe ofte kostelijck daer uyt voort komende beloninghe ; Hy heeft zijne wenschinghe ende oogemerck veel verder / byten de palen zijnes lebens / ja byten den loop des doenmaels verballenden werelts gestelt gehad : also dat met een vast gheloobe zijne hope in den hemel was op gherecht / sonder eenichsints op aertschen troost te steunen. Ick en ontrecke niemant zijnen verdienden lof / een peghelijck behoudt zijne waerdichepdt : Maer ick moet met verlof van allen segghen / misschien hebben sommighe treffelijcke mannen ghesocht tot soo hoogen top des gheloofs te klimmen / maer ick weet niet ofter imant toe gekomen is. Want meestendeel hebben sodanighe handreyckinghe ghehadt daer door hare deucht onderstut is gheworden / dat sy niet langhe des oppersten Godts crediteuren ghebleven zijn. Lutheri, ende anderer mannen groot moedighepdt / is haest met bylockende toestemminghe der Princen ende volckeren aenghenomen gheweest. Hoe vele andere zijnder / die arm ende van slechte afkomste geweest zijnde / door het voorstaen van Gods sake / tot rijckdom ende macht ghekommen zijn ? Dewelcke doch dese veranderinghe / van het lof des gheloofs niet uyt ghesloten heeft / in dien die saecke die haer verheben heeft / oock met haer opgewassen is.

Maer dese kan men niet lichtelijck alle onder dat ghetal reekenen / die de sake Gods / nu alreets in fleur ende opgewassen zijnde (het zy dat deselve waerachtelijck sulcx zy / ofte alleen gheprezen deert) oock met geen kleyn verlies haerder goederen / hebben voor-
ghe-

ghestaen. Want die hebben daer op zy haer vertrouwen setten kunnen op aerden / of zy al schoon op gheen hemelsche beloninghe sien wilden / ende by de verwachtinghe soodanigher teghenwoordiger belooninghe / kan men altoos niet lichtelijck onderscheyden / of deselve meer op Godt ofte op hare neerstighe kloeckhepdt bouwen / ofte vertrouwen.

Maer Lelius ende Faustus, mannen van soo grooten oordeel / van soodanighen experientie ofte erbaretheypdt der tijden in welke zy gheleest hebben / wat vooz eenen troost hadden zy op aerden in den tijt haer lebens? Ja oock in de naest komende eeuw / vooz haer so veelvoudighen arbeypdt ende uytghestane periculen te verwachten? Professie doende van sodanigen leer-puncten / die door geen pracht van authoreypt / door gheen naerstichepdt haerder partypen / noch door ooghenluyckinghe eenes ruyckeloosen leben / ofte andere aenghenaemhepdt / der werelt behaeghlijck waren: Maer veel meer door hare strengichepdt onghesien ende ghehaet. Ick en sie hier sekerlijck gheen sluyppwinckel van aertsche hope / die de minste afbreuck doen konde aen het lof deses alderedelsten gheloofs / dat in allen delen volkomentlijck de Aerde verlatende / in den hemel opgekloppen was / ende alleen op die genade ende goedertierenhepdt Gods rustede.

Ignatius heeft oock dat ick andere verswypghe / ten tijden onser voorzvaderen / zijn vaderlandt / maechschappen / rijckdommen / eere ende andere aenlockende dinghen verlaten ende versmaet: heeft oock willichlijck veel arbeypdts ende periculen op hem ghenomen / professie doende van den yher ober de glorie Godes / ende ober den strijdt des gheloofs. Ick en verachte de kloeckmoedighepdt niet die in hem ende ande andere diens ghelijcken ghebleecken is: Want zy hebben oock niet op eenen sachten wech / dat wit der eeren verkregen. Maer ick en sie hier noch niet dat voornaemste dat wy soecken / die alderedelste ghestaltenisse des gheloofs. Ick en hebbe my niet voozghenomen / daer is oock teghenwoordich wepnich aenghelegghen / dat ick van yemandts voorzset zijns ghemoets soude oordelen / dat sal tot sijner tijt de alwetende richter doen: Daerom en raecht my niet / wat Ignatius in den sinne ghehadt heeft / dewijle het tot deser handelinghe ghenoech is vooz te stellen wat zijn ooghenmerck hadde konnen zijn.

Hy sach ghewisselijck wel / dat de Pauselijcke saken in sommige landen last leden: maer daer teghen wiste hy oock wel / dat in de meeste ofte machtichste plaetsen / als in zijn vaderlandt / ende daer hy zijn woonplaetse nemen wilde / deselve in vollen fleur ende bebesticht waren. Ende wie sal mogen seggen dat dese man niet soude ghe-

ghelueten hebben / hoe grooten beloninghen de selve Roomſche Kercke terſtont haren voozſtanderen is upt deplende? In genereuſe ofte Vappere ghemoederen is gewiſſelijck / een ſcherpe naer glorie tenderende prikkel: Soo haest yemandt de hope eenes grooten ende loffelijcken naems vooz ooghen komt / ſoo ſal hy lichtelijck / niet alleen de welluſten ende rijkdommen verſmaden / maer oock zijn leven niet hooch achten daerom oock / vooz een Kercke die in gheluck ende overbloet flozeert / lichtelijck yemandt een Martelaer wort / al is 't ſchoon dat hy gheen bewijs ofte blijck aen hem heeft van dat alder edelſte gheloof der Godtsalighejdt. Dewelcke dan niet meer verwonderens waerdich zijn / als eertijds Codrus, daer van den Poët ſpreekt.

Horat. lib. III.
od: 19.

Codrus pro Patria non timidus mori.
Codrus was niet bezweet vooz zijn vaderlandt te ſterven.

Sekerlijck / wie in de Roomſche Kercke eenen eeuwiggen naem ſochte / die heeft voozwaer niet ſottelijck den beſten ſtant zijner eeren verkozen. Want de oude Roomſche Republijcke (dewelcke doch vooz dat middel meest op gekomen was) heeft noyt ſo groote ſo beele belooningen vooz geſtelt / aen den genen die vooz haer in periculen gheweest hadden / als wel de Roomſche Kercke doet. Die hebben ſeer langhſaem haren vooz vechteren altaren ghebout / ende de ſelbe op 't ruſſen der eeren gheſet / ende ſulcx alleenlijck de Keyseren. Maer deſe / gheeft eenen pegelijcken / die het aen haer verdient heeft / boven den eeuwiggen beroemden name / oock kercken / ozdens / ende een eerlijcke ſit plaetſe onder de waen-goden. Wat kan een eergierich menſche meer begeeren? Daerom een pegelijck die op ſoodanighe treffelijcke / vooz ooghen ſtaende ende hantgrijpelijcke belooninghe / dien ſtrijdt aenbeert / al iſt ſchoon met eenich verlies ſijner goederen / die en kan zijn vertrouwen ende gheloobe Gode niet toerekenen. Waer de ſchatten der Roomſche Kercke / de macht van ſoo vele Pryncen / ende de ſtercke handt des Spaenſchen Rijcx dooz de heele werelt upt ghesprept / in batallie ſtonden / daer konde men lichtelijck oock int grootſte perijckel / vooz de bannieren upt loopen. Dat en was niet meer als een maniere van menſchelijcke curagie / die in den oorloghen ghemeyn is. Ende ſoodanighe kloeckmoedighejt is niet te verghelijcken by de heplighe glorie der Martelaren ende belijders der eerſte kercke. Die hadden hare ghemoederen ſoo gantsch ten Hemel opgheheben / datter niets op Werden was daer zy eenighe hope in ſtelden. Na deſer exempelen hebben oock Lelius ende Faustus, alles Gode opghedraghen / wat zy om

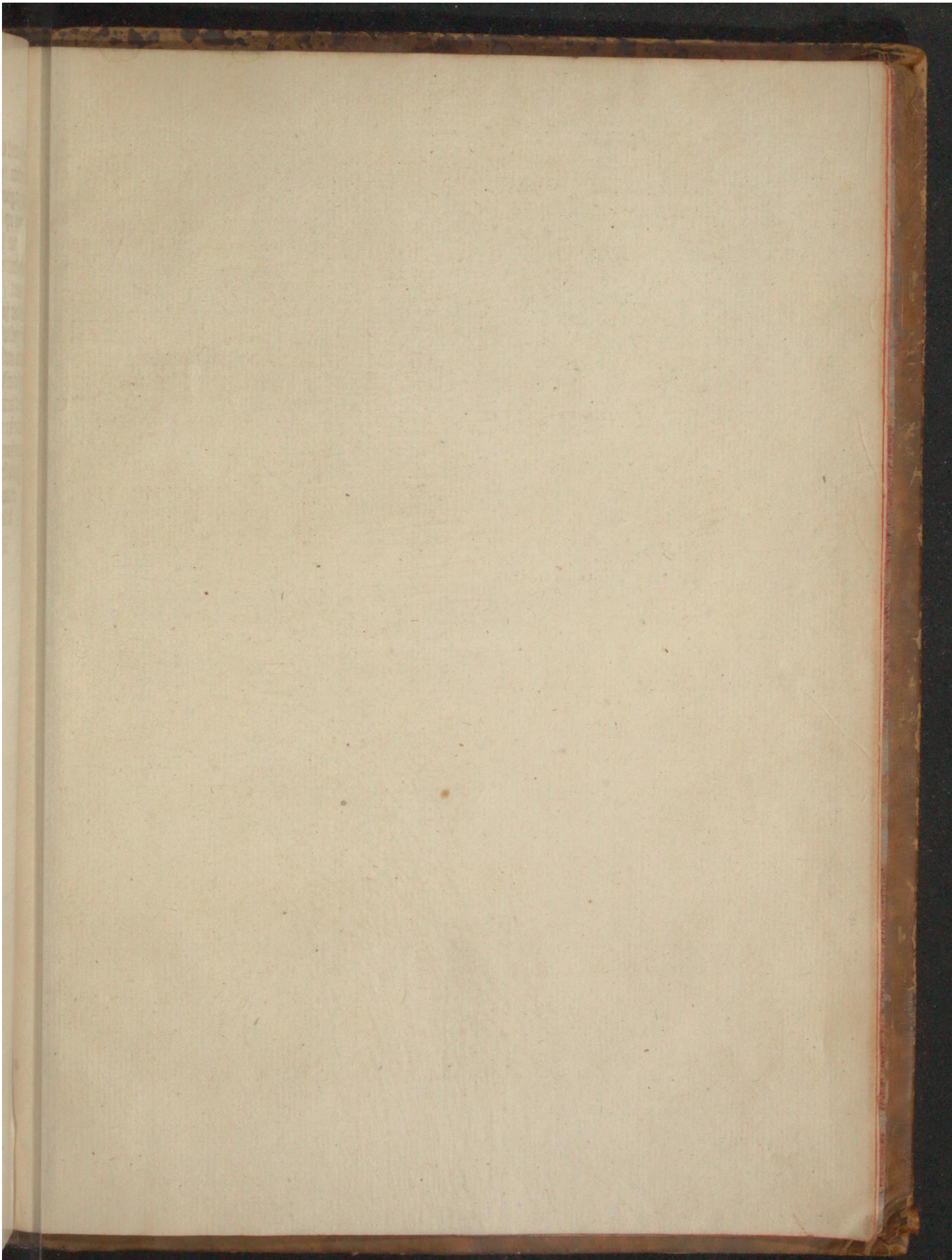
om zynent wille verlozen / also dat zy geene belofte van vergeldinge
op aerden / gheene menschelijcke toefegghinghen / der Goddelijcker
hope / ja geenen troost aenghenomen hebben. Zy hebben haer alleen
verlaten op de ghetrouwicheyt en goedertierenheyt Godts / die zy
langhe na haren doot te verwachten hadden. In den tijdt hares
lebens waren zy dapper veracht en onweert / en daer dooz alleen
bermaert / dat zy van eenen yghelijcken ghehaet wierden : hebben
doock tot in haer uysterste niet anders ghemaect. Nochtans heeft/
den ghelooovighen noijt de goedertierene ghenade des ghetrouwen
Godts ontbroken. Die doock dit edele paer zynere dienaren / in lange
berghetenheyt niet heeft laten begraven legghen : Hy heeftse der
werelt vertoont / in die deelen / daerin men de zyne glozieuselijck be-
kennen kan : int licht brenghende soo veele treffijcke bewijsdommen
hares hoochverlichten verstants. Ende of wel de volle besoldinghe
hares strijdts niet bestaet in desen deele : Nochtans heeft hy de
eerweerdicheyt haerder namen onder de menschen so verre
bekent gemaect / dat misschien meer te breesen is / dat
zy by de nakomelinghen veel eer te veel / als te wep-
nich gheert sullen worden.

FINIS.

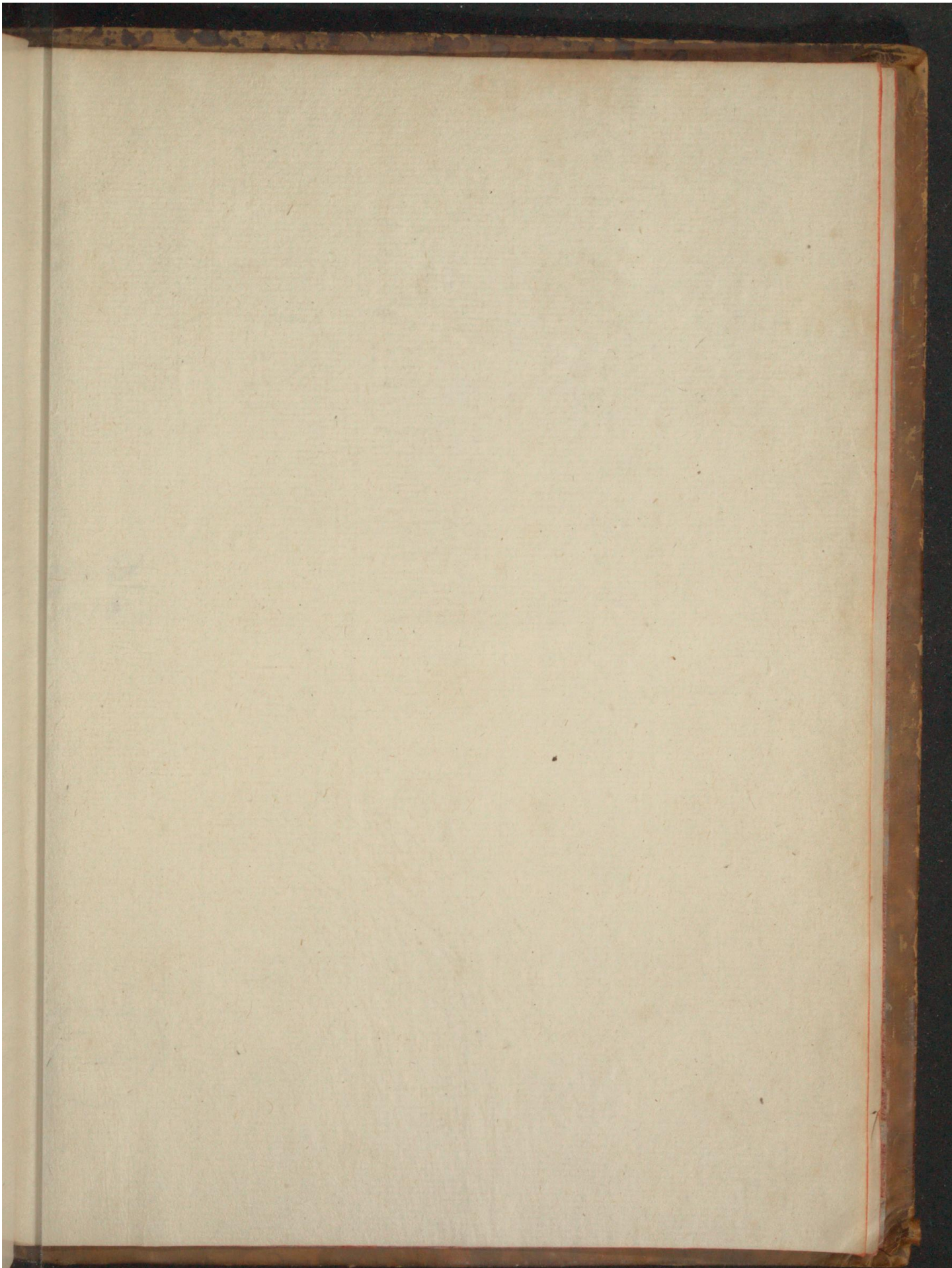
... die ghebreken wille te laten / also dat sy gheen belofte niet gheuen
... gheue mensthele toespelingen der Godelijck
... die ghebreken wille te laten / also dat sy gheen belofte niet gheuen
... gheue mensthele toespelingen der Godelijck
... die ghebreken wille te laten / also dat sy gheen belofte niet gheuen
... gheue mensthele toespelingen der Godelijck

FINIS

... die ghebreken wille te laten / also dat sy gheen belofte niet gheuen
... gheue mensthele toespelingen der Godelijck
... die ghebreken wille te laten / also dat sy gheen belofte niet gheuen
... gheue mensthele toespelingen der Godelijck
... die ghebreken wille te laten / also dat sy gheen belofte niet gheuen
... gheue mensthele toespelingen der Godelijck

877
A:16:-

6:--

